

Gedragscode

Rijksrecherche

Voor een eerlijke overheid

“De Rijksrecherche voorziet in de behoefte aan een opsporingsinstantie die een onafhankelijk, vertrouwelijk en onpartijdig onderzoek kan instellen naar vermeend strafbaar gedrag binnen de overheid, zonder dat het onderzoek beïnvloed wordt door enige vorm van belangenverstrengeling of naar buiten toe de schijn daarvan wekt.”

*Memorie van Toelichting Politiewet, 23.11.2006,
Tweede Kamer der Staten-Generaal 2006-2007, 30880 nr. 3*

“Voor het inzetten van de Rijksrecherche gelden de volgende algemene uitgangspunten.

1. Onderzoeken naar functionarissen in dienst van de overheid (incl. semi-overheid); en
2. onderzoeken naar misdrijven (waaronder begrepen pogingen daartoe) waardoor de integriteit van de overheid ernstig is (of kan) worden aangetast; en
3. als naar die gedraging een onderzoek moet worden ingesteld dat niet alleen onpartijdig is, maar waarbij ook de schijn van partijdigheid moet worden vermeden.
4. Daarnaast is inzet van de Rijksrecherche aangewezen vanwege haar bijzondere expertise of vanwege de delicate verhoudingen die in een zaak een rol spelen.”

*College van procureurs-generaal:
Aanwijzing taken en inzet Rijksrecherche (2010A033)*

Arthur van Baaren
Directeur Rijksrecherche

Voorwoord

“Een beetje integer kan niet.” Ien Dales formuleerde het in haar tijd als minister van Binnenlandse Zaken (1989-1994) al zeer treffend. Toch dekt deze uitspraak wat mij betreft niet de hele lading. Je onttrekken aan niet-integer gedrag betekent niet automatisch dat je integer bent. Het betekent ook niet dat de organisatie waarvoor je werkt automatisch integer is.

Elke dag opnieuw is het keihard werken op basis van je eigen moreel kompas. Het vraagt lef om het gesprek aan te gaan, ook al is dat soms lastig of ongemakkelijk. Het vraagt ook lef om je kompas bij te stellen en ernaar te handelen als dat nodig is. Integriteit is een onderwerp dat evolueert, zowel bij jezelf als in de samenleving. Als het om integriteit gaat moet wat mij betreft de Rijksrecherche boven iedere twijfel verheven zijn; het is de primaire bestaansvoorwaarde voor ons. Daarmee is deze gedragscode misschien wel ons belangrijkste document.

Ik ben trots op deze gedragscode. In de eerste plaats omdat het document voor en door collega's is geschreven. Dat geeft aan hoe belangrijk wij dit vinden. In de tweede plaats omdat het integriteit niet als een statisch begrip benadert, maar als een levend onderwerp dat continue onderhoud vergt. Mijn dank gaat uit naar de collega's die de gedragscode hebben samengesteld en geschreven.

Tenslotte doe ik een beroep op een ieder om deze gedragscode te adopteren, want een document gaat pas leven door het in praktijk te brengen.

Inleiding

De Rijksrecherche maakt zich sterk voor een eerlijke overheid. Wij doen dit door het opsporen en onderzoeken van (vermeend) strafbaar gedrag van overheidsfunctionarissen, maar ook door advisering aan overheidsdiensten. Een belangrijke taak met veel impact en verantwoordelijkheden waardoor de Rijksrecherche als enige opsporingsdienst, onder gezag en beheer van het College van procureurs-generaal van het Openbaar Ministerie, een bijzondere positie inneemt binnen de Nederlandse rechtsstaat. Dit wordt versterkt door het besef van de ver strekkende bevoegdheden die de samenleving ons heeft gegeven ter uitvoering van die taak.

Ons werk is complex en speelt zich voor een groot deel in vertrouwelijkheid af, achter een gesloten deur. Het resultaat wordt echter in de openheid en kwetsbaarheid van de rechtszaal kritisch besproken en gewogen. Daarnaast is ons werk vaak onderwerp van het publiek debat. Het besef hiervan houdt ons scherp.

Hedendaagse opsporing vergt intensieve samenwerking met het Openbaar Ministerie, de Nationale Politie en andere opsporingsdiensten. Maar steeds vaker ook met partners buiten de opsporingsketen. Deze samenwerking vraagt extra aandacht voor de professionele waarden waar wij voor staan, bijvoorbeeld bij het delen van informatie en het besef dat samenwerking onze

onpartijdige positie niet in de weg mag staan. Ook intern is, naast samenwerking, de cohesie tussen de verschillende afdelingen en taken van essentieel belang, juist in een relatief kleine organisatie als de Rijksrecherche. De basis daarvoor ligt in het besef dat de Rijksrecherche uiteindelijk een optelsom is van de professionaliteit en integriteit van ons allemaal.

De Rijksrecherche dat zijn wij, de Rijksrecherche dat ben jij

Waarom een gedragscode?

De Rijksrecherche onderzoekt zaken waarbij de integriteit van de overheid in het geding komt. Juist daarom zijn integriteit en beroepsethiek onmiskenbaar kwaliteitseisen voor medewerkers van de Rijksrecherche. Deze kwaliteitseisen zitten bij ons in de genen en vormt daarmee het DNA van de Rijksrecherche. Als wij het over integriteit hebben, doelen wij op eerlijk- en oprechtheid, zeggen wat je doet en doen

wat je zegt, over zorgvuldig en rechtmatig handelen in overeenstemming met geldende morele waarden en normen.

Integriteit is geen momentopname, geen vanzelfsprekendheid. Het vergt voortdurend onderhoud en aandacht. Het is ook geen papieren exercitie, maar wordt pas werkelijkheid in de dagelijkse praktijk, waarbij het niet altijd helder is wat de meest integere manier van handelen is. Het is niet altijd zwart of wit. Juist dit grijze gebied vraagt om reflectie aan onze intrinsieke en professionele normen en waarden. Het bespreekbaar maken van de integriteit vereist een veilige werkomgeving waarbij iedereen meetelt en meedoet. De zorg hiervoor is een taak van ons allemaal. Een gedragscode biedt handvatten om met elkaar in gesprek te gaan.

Hoewel soms concreet, is de gedragscode geen allesomvattend geheel van geboden en verboden. Uitgangspunt binnen de Rijksrecherche is het vertrouwen in elkaars integriteit. We zijn zelf verantwoordelijk voor ons gedrag en handelen. Dit vertrouwen maakt mogelijk om in het concrete geval de juiste beslissing te nemen.

Verwoord in de kernwaarden professioneel, onpartijdig en betrouwbaar, maakt de gedragscode duidelijk waar de Rijksrecherche voor staat. Onze gedragscode is geen dode letter, maar nodigt uit tot reflectie en dialoog. Jouw keuze om bij de Rijksrecherche te werken betekent dat jij deze kernwaarden omarmt en actief bijdraagt in het in stand houden en uitdragen ervan.

Kernwaarden

Inleiding

Met de kernwaarden komt tot uitdrukking waar de Rijksrecherche voor staat. Dat er in deze gedragscode drie worden genoemd, wil niet zeggen dat andere waarden niet de kern van de Rijksrecherche raken. De kernwaarden zijn moeilijk los van elkaar te zien. Zij zijn elkaars steunpilaar, versterken elkaar en soms is er sprake van overlap. Samen vormen zij een moreel kompas.

In deze gedragscode zijn waarden beschreven die richting geven aan wat wij als organisatie belangrijke uitgangspunten vinden als het gaat om ons gedrag en onze integriteit. Deze kernwaarden zijn omschreven als algemene uitgangspunten omdat een precies omlijnde en sluitende bepaling onmogelijk, en niet gewenst, is. Bovendien nodigt een algemene beschrijving uit tot een dialoog over hoe de waarden in de dagelijkse praktijk moeten worden ingevuld.

Kernwaarden komen pas tot leven binnen een cultuur waarin het gebruikelijk is om met elkaar te reflecteren op integriteit. Praat met je collega's over dilemma's, waarden, normen en gedrag. In een gesprek gebaseerd op wederzijds respect, waarbij je niet uitgaat van goed of slecht, maar van krachten en valkuilen.

Ga dus met elkaar in gesprek! Stel vragen, wees nieuwsgierig, oordeel niet en luister. Met aandacht en respect. Durf je kwetsbaar op te stellen. Bij de kernwaarden staan vragen genoemd die je op weg kunnen helpen.

Integriteit;
misschien wel de
hoogste vorm van
collegialiteit

Professioneel

“Bij de Rijksrecherche hebben we veel ruimte om in ons werk naar eigen inzicht te handelen. Met die professionele vrijheid komt ook de plicht om daar op verantwoorde wijze gebruik van te maken.”

Je kennis en kunde om het werk te doen zijn op orde. De Rijksrecherche faciliteert vakinhoudelijke informatievoorziening en ontwikkeling, maar het is primair aan jezelf om ervoor te zorgen dat je vakkennis toereikend is.

Elk vakmanschap kent echter zijn grenzen. Als professional weet je wanneer je een beroep moet doen op de kennis en ervaring van anderen. Je stelt je open voor hun inbreng en feedback. Het raadplegen van je collega's en meedoen met tegenspraak, intervisie en evaluatie zijn wezenlijke elementen van je werk.

Als professional maak je gebruik van de middelen die aan jou verstrekt zijn ter uitvoering van je werk, leef je werkafspraken na en conformeer je je aan standaarden die binnen de Rijksrecherche gehanteerd worden. Je gaat zorgvuldig en duurzaam om met de aan jou verstrekte middelen en neemt voldoende beveiligingsmaatregelen om verlies of misbruik te voorkomen. Daar waar privégebruik is toegestaan draag je er zorg voor dat dit gebruik niet conflicteert met belangen van de organisatie.

Als professional
weet je wanneer
je een beroep moet
doen op de kennis
en ervaring van
anderen

De dialoog

Onderdeel van je professionele werkhouding is een professioneel voorkomen. In de omgang ben je het visitekaartje van de organisatie. Vakbekwaamheid straalt je mede uit door een verzorgd uiterlijk en correcte omgangsvormen.

In een samenleving waarin de grenzen van werk en privé vervaagd zijn werk je bij de Rijksrecherche in een glazen huis. Je bent je hiervan bewust en houdt hier rekening mee, onder ander in je sociale contacten alsmede je gebruik van en gedrag op social media.

Je draagt de last van vertrouwelijke informatie, van informatie die je thuis niet mag delen of waardoor je privé handelen beïnvloed kan worden. Dilemma's bespreek je met collega's, leidinggevendenden of vertrouwenspersonen.

Wat is professioneel?

In deze gedragscode zijn uitgangspunten genoemd voor jouw professionele gedrag en integriteit.

Maar met elkaar maak je professionaliteit een begrip.

Ga in gesprek

Stel elkaar vragen.

Wees nieuwsgierig.

Oordeel niet, maar reflecteer.

En luister, met aandacht en respect.

Stel je kwetsbaar op.

Deze vragen kunnen je op weg helpen

- ④ Met welke vraag heb jij onlangs een beroep gedaan op de kennis van een collega?
- ④ Welke professionele kennis bezit jij en is niet breed binnen de Rijksrecherche bekend?
- ④ Hoe ga jij om met vertrouwelijke informatie die je raakt maar die je niet privé mag delen of gebruiken?
- ④ Welke werkafspraken en professionele standaarden zijn voor jou belangrijk?

Onpartijdig

“De Rijksrecherche moet met distantie en vrij van belangen en partijen opereren”.

In de ‘Aanwijzing taken en inzet Rijksrecherche’ wordt nadrukkelijk het onpartijdig onderzoeken door de Rijksrecherche als algemeen uitgangspunt benoemd.

Die onpartijdigheid begint bij jou als medewerker. Je stelt je derhalve neutraal op. Je bent benaderbaar, aanspreekbaar en omgevingsbewust. Je hebt begrip voor, maar laat je niet leiden door, belangen of druk van bijvoorbeeld andere procesdeelnemers, subjecten, media of politiek.

Welke positie je binnen de Rijksrecherche ook bekleedt, aan jouw werk zijn risico’s van beïnvloeding of belangenverstrengeling verbonden. Je realiseert je dergelijke integriteitsgevaaren en vermijdt alle partijdigheid; ook de mogelijke schijn daartoe.

Jij waarborgt je eigen objectiviteit, maar bent ook hoeder van die van jouw collega.

Je bent persoonlijk onafhankelijk en onpartijdig. In je handelen, ook buiten dienst, houd je daar rekening mee. Onder meer nevenwerkzaamheden, relaties, giften en gunsten kunnen leiden tot ongewenste effecten ten aanzien van de objectiviteit van jezelf, je werk of de organisatie. Komt dit mogelijk in het geding, dan ga je hierover in gesprek.

De dialoog

Wat houdt onpartijdig zijn in?

In deze gedragscode zijn uitgangspunten genoemd voor jouw onpartijdig handelen.

Maar met elkaar maak je onpartijdigheid een begrip.

Blijf in gesprek

Stel elkaar vragen.

Wees nieuwsgierig.

Oordeel niet, maar reflecteer.

En luister, met aandacht en respect.

Stel je kwetsbaar op.

Deze vragen kunnen je op weg helpen

- ④ Kan de Rijksrecherche objectief onderzoek doen binnen het OM?
- ④ Hoe blijf jij onafhankelijk?
- ④ Wat zijn jouw nevenwerkzaamheden?
- ④ Op welk moment kunnen deze werkzaamheden conflicteren met jouw werk bij de Rijksrecherche?
- ④ Waar zitten bij jouw werk de risico’s van verliezen van objectiviteit en onpartijdigheid?

Betrouwbaar

“De Rijksrecherche onderzoekt vooral (vermeende) strafbare gedragingen die in ernstige mate de integriteit en betrouwbaarheid van de overheid aantasten”.

Het bestaansrecht van de Rijksrecherche kan niet los worden gezien van de betrouwbaarheid van ons, de medewerkers. De legitimiteit van onze organisatie steunt er voor een groot deel op.

Professionele en persoonlijke betrouwbaarheid; de samenleving en partners, maar ook degene naar wie wij onderzoek doen verwachten en verlangen het van ons.

Jouw mate van *eerlijkheid, geloofwaardigheid en oprechtheid* is onmiskenbaar van invloed op het vertrouwen wat wij krijgen. Je kunt hier niet op bezuinigen.

Geloofwaardigheid is geen statisch gegeven wat iemand wel of niet bezit. Het is, net als reputatie en vertrouwen, een dynamisch proces waar je door gedrag en handelen invloed op hebt. Jouw mate van geloofwaardigheid heb je in de loop der tijd zelf opgebouwd. Natuurlijk speelt jouw vakmanschap hierin een rol, net als overeenkomst van woord en daad. Bij jou kan men erop vertrouwen dat afspraak, afspraak is. Je doet de goede dingen en doet dit goed.

Geloofwaardigheid
is geen statisch
gegeven wat de ene
persoon wel bezit
en de ander niet

De dialoog

Eerlijkheid is een ingrediënt voor vertrouwen. Vertrouwen dat wordt versterkt als we eerlijk zijn over ons eigen handelen en gedrag. Dit betekent voor jou onder meer het bespreekbaar maken en durven erkennen van eigen fouten en twijfels.

Je houdt je altijd aan de gewenste omgangsvormen. Als een omgangsvorm als ongewenst wordt ervaren spreek je elkaar hierop aan. Door *oprechtheid* van jouw doen en laten is er sprake van een veilig werkklimaat waar ruimte is voor persoonlijk en zakelijk feedback: je kunt elkaar aanspreken op houding en gedrag, maar ook feedback ontvangen. De juiste, zuivere intenties hiervan zorgen voor een klimaat waarin ook jouw persoonlijke en professionele ontwikkeling de ruimte krijgt.

Wat is betrouwbaar?

In deze gedragscode zijn uitgangspunten genoemd voor jouw betrouwbare gedrag en integriteit.

Maar met elkaar maak je betrouwbaarheid een begrip.

Blijf in gesprek

Stel elkaar vragen.

Wees nieuwsgierig.

Oordeel niet, maar reflecteer.

En luister, met aandacht en respect.

Stel je kwetsbaar op.

Deze vragen kunnen je op weg helpen

- ④ Welke zaken dragen volgens jou bij aan een positief en veilig werkklimaat? Welke rol speel jij hierin?
- ④ Wanneer heb voor het laatst een collega aangesproken op gedrag of handelen?
- ④ Wanneer heb jij voor het laatst een compliment uitgedeeld aan een collega? En waarom juist in deze situatie?
- ④ Voel jij je veilig genoeg om eerlijk te zijn over een door jou gemaakte fout? En waarom?

De Rijksrecherche maakt zich sterk voor een eerlijke overheid. Wij doen dit door het opsporen en onderzoeken van (vermeend) strafbaar gedrag van overheidsfunctionarissen, maar ook door advisering aan overheidsdiensten. Een belangrijke taak met veel impact en verantwoordelijkheden, waardoor de Rijksrecherche een bijzondere positie inneemt binnen de Nederlandse rechtsstaat.